

Ulricehamns kommun

Kommun@samkom.se

Rektor vid Hökerums skola

PerAke.Knutsson@ulricehamn.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn av Hökerums skola
i Ulricehamns kommun

Tillsyn i Hökerums skola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Ulricehamns kommun under hösten 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen. Hökerums skola besöktes den 18 september 2012.

Fakta om skolan

Hökerums skola ligger i en mindre ort i Ulricehamns kommun. Skolan leds av en rektor som också ansvarar för intilliggande fritidshem. Skolan har sedan ett år tillbaka haft flera rektorsbyten och nuvarande rektor tillträdde sin tjänst i augusti 2012. Skolan, som har elever från förskoleklass till och med årskurs 6, är organiserad så att varje årskurs bildar en egen klass oavsett antal elever. Resurser fördelas utifrån elevantal och klassernas behov vilket medför möjligheter att skapa olika gruppkonstellationer. Arbetslagen utgörs av två-tre pedagoger i varje årskurs. Pedagogerna ingår också i större arbetslag. Några elever som är mottagna i grundsärskolan finns integrerade i klasser. Sammanlagt finns omkring 260 elever i skolan vid besöket.

Skolans sammanställning av kunskapsresultaten våren 2012 visar att andelen elever i årskurs 3 som nått kunskapskraven som minst ska uppnås i ämnet svenska var 94 procent, i svenska som andra språk 97 procent och i ämnet matematik 85 procent. I samhällsorienterade och naturorienterade ämnen nådde samtliga elever kunskapskraven. Resultaten i de nationella ämnesproven i årskurs 3 visar att andelen elever som nådde kravnivån i matematik och svenska ligger mellan 60 och 90 procent. Resultaten i dessa ämnesprov är kraftigt fallande jämfört med år 2011. Andel elever i årskurs 6 som nådde kunskapskraven våren 2012 var i ämnet svenska 93 procent, i engelska 91 procent och i ämnet matematik 98 procent. I övriga ämnen nådde samtliga elever kunskapskraven som minst ska uppnås. Resultaten i de nationella ämnesproven år 2012 för årskurs 6 visar att det finns en variation mellan 90 och 100 procent som nådde kravnivån i aktuella ämnen.

Helhetsbedömning

Hökerums skola saknar dokumentation som visar att det pågår ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Det saknas sammanställningar av måluppfyllelsen över tid och de kunskapsresultat som finns analyseras inte eller utvärderas på sådant sätt att det ligger till grund för att vidta åtgärder för ökad måluppfyllelse. Som exempel kan nämnas att det saknas utvärdering av resultaten i nationella ämnesprov i svenska och matematik i årskurs 3 där resultaten sjunkit kraftigt det senaste året. Det pågår en diskussion kring bedömning och betyg för att förbereda för kommande betygssättning i årskurs 6, och det finns en medvetenhet bland lärarna om att bedömning i ämnen där det inte finns nationella prov behöver utvecklas för att bli rättvisande och likvärdig.

Tillsynen visar på flera brister i skolan som kan ha samband med sjunkande kunskapsresultat. Exempelvis motsvarar de åtgärder som sätts in för elever i behov av särskilt stöd inte alltid de behov som utredningen visar att eleven har. Undervisning sker inte alltid av lärare som är behöriga i de ämnen de undervisar i vilket rektor behöver rätta till. Skolan måste också utveckla arbetet med att ge elever inflytande och göra dem delaktiga i planering av innehåll, arbetssätt och arbetsformer för att därigenom kunna påverka sitt lärande. Det finns också elever som lätt når kunskapskraven men som inte får den ledning och stimulans de har rätt till för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Sammantaget bedömer Skolinspektionen att skolan måste följa upp och utvärdera hela verksamheten och vidta åtgärder för fortsatt utveckling.

Tillsynen visar också att skolan behöver arbeta med elevernas språkbruk, attityder och motivation för studier. Personal och rektor är medvetna om att det finns problem inom området och det planeras och genomförs åtgärder för att komma tillrätta med detta. Vid tillsynen har inte framkommit annat än att eleverna mestadels är trygga i skolan och att arbetsron i klassrummen mestadels är tillfredsställande.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden som huvudmannen måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Ulricehamns kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 18 januari 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Ulricehamns kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet undervisning och lärande:

- Lärarna måste anpassa undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande
- Lärarna måste ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling

Motivering

Enligt skollagen ska utbildningen främja alla barns utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Vidare anger skollagen att utbildningen ska ta hänsyn till elevers olika behov och ge stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Läroplanen anger att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov och främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling.

Vid intervjuer framkommer att eleverna mestadels använder samma läromedel och arbetar på samma nivå. Elever uppger i intervju att de kan få extra uppgifter i väntan på att alla ska bli färdiga med den gemensamma uppgiften. Lärarna bekräftar att elever kan få extra uppgifter i t.ex. matematik, utan att det handlar om att gå vidare med läromedel eller innehåll som hör till nästa delmoment eller nästa årskurs. Det finns ingen samverkan mellan årskurserna i syfte att möta elevers olika behov av stimulans och utmaningar, enligt lärarna. Lärarna uppger att tiden inte räcker till vilket, enligt dem själva, medför att elever som lätt når kunskapskraven inte får tillräckliga utmaningar utan får "sköta sig själva". Det framkommer också i lärarintervjuerna att det saknas samverkan mellan förskoleklassen och årskurs 1 i syfte att ge ytterligare utmaningar och stimulans utöver det som erbjuds i förskoleklassen. Rektor uppger i intervju att det troligen är så att eleverna inte får tillräckliga utmaningar för att nå så långt som möjligt.

Utredningen visar att utbildningen inte alltid anpassas efter elevers olika behov och ger inte alla elever som lätt når kunskapskraven det stöd och stimulans de behöver för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

1 kap. 4 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Lgr 11 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper, riktlinjer

3 kap. 3 § andra meningen skollagen

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Ulricehamns kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet grundläggande värden och inflytande:

- Utformningen av inflytandet ska anges i planeringen av verksamheten och skolan ska ha en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad
- Eleverna ska ges ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll

Motivering

Enligt skollagen och läroplanen ska elever ges möjlighet till inflytande över utbildningen. Informationen och formerna för barnens och elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Vidare anges att utformningen av inflytande ska anges i planeringen av verksamheten. Enligt läroplanen ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Rektor har ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Lärarna uppger i intervju att begreppet inflytande diskuteras mycket men att de ännu inte hittat former för hur det ska se ut. Vidare uppger lärarna att de förstår hur det enligt författningarna ska vara men ser att de inte arbetar så. Det finns klassråd och elevråd men för övrigt är inte eleverna med och påverkar, enligt lärarna. I skolans kvalitetsredovisning 2011/2012 framgår också att lärarna själva anser att de inte alltid ger eleverna möjlighet till inflytande. Såväl rektor som lärare uppger att det inte finns någon dokumenterad planering för utformningen av elevernas inflytande och inte heller hur skolan ska få en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad. Av Skolinspektionens enkäter som besvarats av elever och lärare framgår att eleverna i Hökerums skola värderar sin möjlighet till inflytande lägre än genom-

snittet i enkätundersökningen. I intervju och andra samtal med elever framkommer att de har inflytande över vilka mål som ska sättas i den individuella utvecklingsplanen och att det ibland finns valmöjlighet i vissa ämnen som t.ex. musik. Eleverna uppger att det är lärarna som bestämmer vad de ska göra på lektionerna men att de själva ibland, men inte alltid, kan välja om de ska arbeta enskilt eller med en kamrat.

Utredningen visar att eleverna inte har ett reellt inflytande över utbildningen. Vidare visar utredningen att utformning av inflytande inte anges i en planering och att skolan inte har en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

1 kap. 10 §, 4 kap. 9 och 14 §§ skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande

Trygghet och studiero

Bedömning

Ulricehamns kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet trygghet och studiero:

- Ordningsregler ska utarbetats under medverkan av eleverna och reglerna ska följas upp vid skolenheten
- Det ska finnas en aktuell plan mot kränkande behandling

Motivering

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet, utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp vid skolan.

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Huvudmannen ska vidare se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i nästföljande års plan.

Vid besöket på skolan mottogs skolans ordningsregler. Rektor och lärare uppger i intervjuer att skolans gemensamma ordningsregler är ett flertal år gamla.

De elever som nu finns har inte varit delaktiga i upprättandet dessa. Enligt lärarna finns det aktuella klassrumsregler i några klasser, dock inte i alla. Vid terminens början diskuterades att ordningsreglerna skulle tas upp i klasserna men att det inte genomförts i flertalet klasser, enligt lärarna. Elever uppger i intervju att de känner till att det finns ordningsregler men att de inte varit delaktiga i utarbetandet av dessa. I intervju med lärare framkommer också att de tidigare gjort försök att involvera elever i upprättandet av regler men att det inte fallit väl ut.

Skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling innehåller definitioner av diskrimineringsgrunderna. Vidare finns angivet ett antal åtgärder som skolan ska vidta i syfte att förebygga och förhindra diskriminering och kränkande behandling. Den plan som Skolinspektionen tagit del av är daterad 2012 men är enligt lärarna och rektor densamma som föregående år. Det finns i dokumentet ingen årlig plan mot kränkande behandling som bygger på en kartläggning över den aktuella situationen för innevarande år. Det saknas också en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts.

Utredningen visar att det inte finns aktuella ordningsregler som utarbetats under medverkan av eleverna och att reglerna inte följs upp. Utredningen visar också att skolan saknar aktuell plan mot kränkande behandling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

5 kap. 5 § skollagen

6 kap. 8 § skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Ulricehamns kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet särskilt stöd:

- Eleverna måste ges det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver
- Resursfördelning och stödåtgärder måste anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör
- Den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen ska anmäla det till rektor

- Rektor måste fatta beslut om åtgärdsprogram och åtgärdsprogrammen ska ange vilka behoven är, och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas

Motivering

Enligt skollagen ska åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Skollagen anger att den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen ska anmäla det till rektor. Rektor ska se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds. Vidare anges i skollagen att eleverna ska få det särskilda stöd som utredningen visar att de behöver och i läroplanen anges att åtgärderna ska anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör. Åtgärdsprogram beslutas av rektor. Av programmet ska framgå vilka behoven är och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Av läroplanen framgår att det är rektors ansvar att se till att elever får det särskilda stöd de behöver.

I intervju med lärare och i den verksamhetsredogörelse som lämnats in inför tillsynen framkommer att det finns en arbetsgång då någon uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå kunskapskraven som minst ska uppnås. Lärare tar kontakt med skolans specialpedagog och tillsammans observerar de och kartlägger elevens behov och om så behövs upprättas ett åtgärdsprogram. Om åtgärdsprogrammet inte ger önskat resultat anmäls stödbehovet till elevhälsoteamet. Det framkommer dock i intervju med lärare och rektor att det är oklart när anmälan om elevens eventuella stödbehov sker till rektor. Några lärare uppger att rektor får kännedom i samband med att ärendet anmäls till elevhälsoteamet. Vid kommunikering av beslutet uppger rektor att det finns rutin för anmälan till rektor så snart en lärare uppmärksammar en elevs eventuella stödbehov, men att rektor som nyligen tillträtt tjänsten inte hade kännedom om rutinen vid intervjutillfället. Vid intervjuer med lärare och specialpedagog framkommer att de åtgärder som anges i åtgärdsprogrammen ofta är anpassade till tillgängliga resurser och inte alltid till vad utredningen visar att eleven är i behov av. Lärarna menar att det är svårt att få tillräckliga resurser för elever i behov av särskilt stöd. Som exempel nämns att en elev i läs- och skrivsvårigheter är i behov av dator men att det inte finns resurser att tillgå. Rektor bekräftar i intervju att det är så i vissa fall. De åtgärdsprogram Skolinspektionen tagit del av är av skiftande kvalitet och det är inte alltid skollagens krav uppfylls. Det är inte alltid tydligt vilka elevens behov är och de mål som sätts upp är ibland övergripande och inte alltid utvärderingsbara. Vidare är det oklart när och hur åtgärdsprogrammen ska följas upp och när de ska utvärderas, och det har inte heller fattats något beslut om åtgärdsprogram.

Utredningen visar att den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås inte alltid anmäler det till rek-

tor. Utredningen visar också att eleverna inte alltid får det särskilda stöd som utredningen visar att de behöver eftersom åtgärderna inte alltid anpassas till elevens behov och den värdering av elevernas utveckling som lärare gör. Vidare framgår av utredningen att de åtgärdsprogram Skolinspektionen tagit del av inte uppfyller författningarnas krav då det inte alltid framgår vilka behoven är, hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas samt att det saknas beslut om åtgärdsprogram. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

3 kap. 8 - 10 §§ skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektors ansvar

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Ulricehamns kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen:

- Rektor ska ta ansvar för och bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen

Motivering

Enligt skollagen ska rektor ansvara för att ett systematiskt kvalitetsarbete genomförs vid enheten. Kvalitetsarbetet ska bestå av planering, uppföljning och utveckling av verksamheten och ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska enligt skollagen vara de nationella mål som finns för utbildningen. Kvalitetsarbetet ska dokumenteras och för de brister som framkommer genom uppföljning ska nödvändiga åtgärder vidtas. Läroplanen för grundskolan anger att rektor har ett övergripande ansvar för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

I intervjuer med lärare och rektor framkommer att det saknas dokumentation som visar att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete på skolenhetsnivå. Lärarna följer varje elevs kunskapsutveckling i respektive ämne men det sker ingen sammanställning av i vilken utsträckning kunskapskraven uppnåtts på klass eller skolenhetsnivå, enligt lärarna. De uppger att eleverna varje vecka arbetar mot sina mål i de individuella utvecklingsplanerna. Rektor uppger att det pågår ett arbete med att skapa pedagogiska planeringar som ska utgöra grund för att kunna utvärdera och analysera resultat. Då det saknas sammanställningar av elevernas kunskapsresultat över tid saknas också de utvärderingar och analyser av resultat som behövs för att vidta åtgärder för ökad

måluppfyllelse. Det saknas också planering, uppföljning och utvärdering av organisation, undervisning och arbetssätt. Skolan saknar således en grund för att vidta åtgärder för fortsatt utveckling. I skolans kvalitetsredovisning finns självskattningar och attitydundersökningar inom ett fåtal områden samt några åtgärder för att förbättra dessa.

Utredningen visar att rektor inte tar ansvar för att det bedrivs ett dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utvärdering som ska leda till utveckling av utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 4 § första stycket skollagen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit undervisningsråd Elisabeth Fogelberg och utredare Linda Svensson.

På Skolinspektionens vägnar

Lena Dahlquist
Enhetschef

Marie Sjöberg
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med

anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).